

کتابخانه

آدره من تبدیلندہ آریجہ
غروش کوندرملیدر .

مکتوبلرک امضاری واضح
واوقوناقلی اولسی وآبونه
صرہ نومروسی محتوی
بولونسی لازمدر

ممالک اجنبیہ ایچون آبونه
اولانلرک آدرسارینک
فرانسزجہ یازلسی رجا اولنور .

یادہ کوندردیکی زمان نہیہ
داثر اولدینی بیلدیرلسی
رجا اولنور

اتبعون اهدکم سبیل الرشاد

صاحب و مدیر
اشرف ادیب

باش محرر
محمد حاکف

والله یهدی من یشاء الی صراط مستقیم

آبونه شرائطی : هریر ایچون
سنه لکی (۴۰۰) آلتی ایلمی
(۲۲۵) ممالک اجنبیہ ایچون
سنه لکی (۴۵۰) ، آلتی آیلمی
(۲۵۰) غروشدر .

نسخه سی ۷,۵ غروشدر .
سنه لکی ۵۲ عدددر .

اداره خانه : باب عالی جاده سندہ
رشید اقتدی خاندہ

اخطارات
آبونه بدلی پشیندر .

مسلكه موافق آثار مع الممنونیه
قبول اولنور . درج ایدلمه یین
یازیلر اعاده اولماز .

ثروت ماليه و فكريه سټي وقف ايدن اصحاب خيراتك ، ارباب حسناك آثار مبروره سټه ، خدمات مشكوره سټه دست حمايه يي اوزانماق ، محافظه سټه اهتمام كوسترمه مك ، موقوف لهلري تبديلدن ، تغييردن چكښمه مك ، شروط اوقافه رعايتكارطاورانماق نه اخلاق اجتماعيه ايله ، نه منافع عموميه ايله ، نه ده اصحاب خيراته قارشى كوسترلمه سټي لازم كلن آثار حرميتكارانه ايله قابل تاليف دكلدر .

فردلري هيئت اجتماعيه به نافع برر عضو حاله كښمك ، ديكر انديشلك حسياتيله آشيلاقم ايچون ، وجوده كښيردكلري آثارك آښندن ، استقبالنندن ، محافظه سندن اونلري أمين ومطمئن بولنديرمق لازم كلير . ديكر انديش اولمق ، عضو نافع حالي آلمق فيوضاتك منبى ، منشأى ، مصدرى الوهيت ، آخرت ، جنت ، جمال فكرلري ، حسلري ، اعتقادلري در . بوفكرلر ، بوحسلر ، بواعقادلر فردلرده نه درجه قوتلى اولورسه ، ديكر انديش اولمق ، عضو نافع اولمايه چالشمق فكرلري ، حسلري ده اودرجه نشونما بولور ودينى اعتقادلر ، حسلر نه قادار كوشرسه ، نه درجه ضعفه اوغزارسه ديكر انديشلك ، هيئت اجتماعيه منفعتى اوغرنده فداكارلق فكرلري ، حسلري ده اوقادار سوز ، اودرجه آزالير . اونك ايچون معتقد ومتشرع حكما دينلر اولماسه يدي بشريتك حيات فرديه واجتماعيه سټي بهيمى برحيانندن عبارت قاليردى . ديور وبوسوزلري بهانده ديكر انديشلك حسنك بولنمايغى و اونلرده يالكىز خود انديشلك حسنك حاكم اولديغى اكلاتمق ايسنه بولورسه ده ، ديكر انديشلك حسنك وجوده كښيردكي آثارخيريه به حرمت ايدلمه سټي وبونلرك محافظه اولنماسى حسيات دينيه مك تلقين ايتديكى ديكر انديشلك حسيانندن استفاده به خلل ويرر . ي . ع

مدرس لري ايدى ، نه اولدى ؟

— ۱ —

عالمده هر شى براحتياك مولوديدر . احتياج ، بر جوق شيلري وجوده كښير بيلديكى كې ، احتياجه تطابق ايمه ين هر هانكى بر تشبث ، هر هانكى بر مؤسسه ده محكوم عقامت وزوال در .

شو اوافاق مقدمه دن صكره مقصده شروع ايتك ابستم :

« دوغان اولور ، ياشايان كورور ، ديرلر . اوت ، بوتون موجوداتك كنديسټه كوره بر دوغومى ، برده اولومى واردر . فقط نيجه اولولر واردر كه آرقه سټه براقش اولدينى آثارمخلده ، اونى ابدى ياشاير . آرقه سټه نافع ومخلد برائر براقادن كوچوب كښمش اولانلر نه قدر بدبخت درلر ايشته بوكون فانيلر زمه سټه قارښمش اولان مدرس لرده ياشايدىي مدتيجه منافع عموميه هاند بر جوق آثار باقيه براقه رق يرلري باشقه لرينه ترك ايتش اولان ذى حيات موجودلر جمله سندن در .

سبيل الرشادك ۵۹۸ نهجى نسخه سنده انتشار ايتش اولان ه فاني مدرس لرك باقى اثرلري ، مقاله سنده بوجهت بك ائى ايضاح ايدلمش اولديغندن آرتق بوكا دائر تفصيلاتى زاندر كوريورم . بن بومقاله لرم ايله « اولدينى كوندن اعتباراً جاودانى بر حيات ايله ياشايان فانيلر زمه سټه قارښدينى آن تاريخى به قدر بشريته نشر فيوضات ايتش ونامتناهى آثار مخلده براقش ونهايت اولومى عالم ايچون ضايعاتدن صاييلانلر كې يرى بوش براقش اولان مدرس لرك ادوار حياتيه سټه دائر برفكر اجمالى ويرمك ايستيورم .

بوكون ممالك اسلاميه مك همان هر طرفنده مدرس واردر . ساده بويوك شهر وقصبه لرده دكل ، كويلرده بيله مدرس واردر . آناطوليدى ايكي ، اوج ، حتى درت مدرس اولان كوي بيليورم . بونلرك هپسى اصحاب خيرات طرفندن ياديرلمشدر . بومدرس لرك ماضى به دوغرى اوزادقچه عادتاً مخروطى برشكل ارايه ايديور .

بدايت اسلامده بوكونكى شكلده مكشوب مدرس لرك ناميله بر مؤسسه به تصادف ايديله ميور . ديه بيليرزكه : اسلامده ايلك مدرس مسجده نبويدر . نى ذیشان افندىم وظيفه تدريسى ده ، وظيفه افتا وقضايى ده مسجده نبويلرندى ايفا بويورورلردى . مسلمانلق هم دين ، هم شريعت اولدينى ، نعيمديكرله احكام دنويه واخرويه يي جامع بولوندينى جهته دنيا وآخرته متعلق اولان احكامى صحابه لريته تبليغ ايدر ، صورولان سؤالره جواب ويرردى . مدرس محمد بن جيفان ذوات كرام ده نى ذیشانندن تبليغ ايلدكلري قرآن كريم ايله احاديث نبويه يي وبونلردن تشعب ايدن ويابونلره بناقلان علملري خلقه اوكره تيرلردى . حضرت محمد صلى الله عليه وسلم افندىمك تبليغ بويوردكلري دساتير علميه سايه سنده بشريت ايچين كنش بر ساحة تفكر آچيليرلردى . بونك ايچوندر كه دها ايلك دورلرده معقولات ومنقولات ساحه لرنده بك جوق مجتهدلر ، هر شعبه فنده يوزلرجه ، بيكلرجه ارباب اختصاص يتيشدى . بواعظم ، شرعك مقاصدينى وعصر ك احتجاجاتى ونحول ازمان ايله متمادياً ترايد وتكثير ايدن احتياجات بشريه يي جوق ائى تقدير ايتش اولدكلري جهته دساتير اسلاميه مك حادئانه صور تطبيقه سټي ده بك ائى بر صورتده كوره بيليرلردى . اسلامك هر نوع علوم وقنونه تشويق وجهلك نتايج اوخيمه سندن تحذيرى سايه سنده دركه : دها ايلك دورلرده بيله هر شعبه علم وفنده متخصصلر ، محقق ومدققلر ، مجتهد وحكيملر يتشمشدى . مع مافيه ايلك دورلرده علما درس لرئى جوامع شريفه ده ، ياخود كندى اولرنده ، ياخودده خصوصى درس خانه لرده ويرلردى . مذاهب مختلفه ده يتيشه ن ائمه مجتهدين ايله طيب شهر ابوبكر رازى ، فارابى ، ابن سينا ، غزالى ، فخرالدين رازى كې اعظم علما وحكيمانك يتيشديكى وعلوم مختلفه مك اعتلا بولدينى دورلرده بيله بوكونكى شكلده مستقل برمكتب

و مدرسه یوقدی . فقط زمانك احتیاجنه كوره علوم شرعی و حكمیه لك مكمل بر صورتده تدريس ایدیلهرك لك بویوك مفسرلر ، لك بویوك محدثلر ، لك بویوك مجتهد و فیلسوفلر ، حتی طیبیلر یتیشه بیله جك صورتده ایفای تدریسات ایدیلیوردی .

علوم شرعی و حكمیه نك تدريس و نشری مقصدیله تأسیس ایدیلن و هر بریسی کیتدكجه اعدادیسی ده برلكنده باشلی باشنه بردارالفنون حالی اکتساب ایله مش اولان مدرسه لرك بدایتی بشنجی عصر هجرینك اوائلنه تصادف ایتدیكي و یالكنز عالم اسلامده دكل ، بلكه بوتون جهان معرفتده بویوك برنام برافش اولان مشهور مدرسه نظامیه نك ، نك ایلک تأسیس ایدیلن مدرسه اولدینی بعضی مؤرخلر طرفدن قید ایدیلیورده ده بر قسم ، مؤرخلر بو مهم مؤسسه لرك ده اول تأسیس ایدیلكی یازیورلر . بنابرین ، خلقك احتیاج و روحندن دوغان و مدرسه نامی آلمش اولان بواسلام دارالفنونلری ممتاز و متبحر اعظمه منشأ فیض اولمش ، بیکلرجه اعظم بو دارالفنونلردن اقتباس فیض و کمال ایتمش در . بونلرك یتشددیردیكي اعظمك اسملری قید ایدیله جك اولسه جلدلر طولدیرمق ایجاب ایدر .

دیگر حكومات اسلامیه كی عثمانیلرده معارف عمومی سنی مجرای مدارس تودیع ایتمش بولئیوردی . فاتح زماننده كی مدرسه تشکیلاتی نه مهم بر ترتیب عرض ایدر . او مدرسه لری ، ابتدائی ، عالی ، عالی و اختصاص مدرسه لری اولق اوزره درت قسمه آیرلمش کوریورز . طریق علمایه سالک اوله جق طالبین عرفان صره ایله خارج ، داخل و موصله مدرسه لرنده مقدمات علمی تحصیل و علوم عالییه کمال ایتدكدن صكره اختصاص مقصدیله « صحن » دنیلن و بو كونی تشکیلاته نظراً بر دارالفنون ماهیتده اولان مدرسه یه بکوردی . بو مدرسه صرف متخصص یتشددیرمك مخصوص اولدینی جهتله متعدد شعبه لره انقسام ایتمش بولئیوردی . او زمانلر ، مدارس اسلامیه ده علوم شرعی ، دروس مدونه دن بر شعبه اولوب فنون سائر یه ده عینی درجه ده اهمیت ویریلیر و مسلكنده متخصص طیبیلر ، ریاضیلر ، هیئت شناسلر یتیشهرك معارف ملقی مؤسسات سائرده دن مستغنی قیلاردی . ملك علماسی ، فقهای ، حکماسی هپ بورادن چیقاردی . حکماسی ، و زراسی بودارالعلوملردن اخذ فیض ایدردی . دور قانونیدن صكره مدرسه لر - بوراده ایضاحی اوزون سورده جك اولان بعضی اسباب و عواملك تأثیر یله - یواش یواش انحطاطه سورکلیورده و بناء علیه اهمیت سابقه سی غیب ایدیوردی . بر وقتلر دولتك لك درایتلی وزیرلرینی ، لك بویوك صدر اعظملرینی بو مؤسسه علمییه یتشددیركن بالاخره بر طرفدن علوم و فنونك مقدمات و تکاملاته یانچی فالسی ، دیگر طرفدن حكومتك بو مؤسسه لره قارشی کوستردیكي

اهمال و لاقیدی یوزندن بو مؤسسه لر اولجه حائر اولدقلری موقع بلندی بو سبتون غائب ایتشلردی . مع مافیه بو قدر اهمال ایدیلن و حكومتدن هیچ بر حمایه كورمه ین بو مؤسسه لر ، صوك نفسنه قدرینه آز چوق وظیفه لرینی ایفا ایتشلر ، میلیونلر صرف ایدیلن مؤسسات علمییه سائر هیچ بر محصول و یرمیوب متماداً بزى اوروپایه محتاج بر اقدینی حالده اولنر علوم شرعیه ده بزى باشقه لرینه محتاج ایتدیله . بو وضعیتده بیله مدرسه لر یالكنز دین عالمی یتشددیرمك قالمایه رق دین ایله علوم سائر یه ده نفسنده جمع ایتمش ذوات یتشددیرمشدر . بو كون بیله اورته ده كورولنلرینه او مدرسه لردن آز چوق تفیض ایتمش اولانلردر .

مع مافیه مدارس اسلامیه نك ترقیسات عصریه یی تعقیب ایله مه مش اولمسنده یكانه عامل البته خواجهلر دكلدی . صوك زمانلرك واقعه لری خواجهلر علیه بویله بر حكمی و یرمه یه قطعیا مانع در . حكومت جدی اوله رق هانكی اصلاحاتی ایسته مش ایسه آز چوق اولمش در .

اعلان مشروطیتله برابر مدارسك اصلاحی و طلبه علومك ترفیه حاللری ده موضوع بحث اولونجه بونی مدرسه لیلر در حال بویوك بر سونجمله قارشیلانمش و بالذات كندیله اورته یه آتیلمشدی . هر مسلكنده اولدینی كی بوراده ده بر قاج سرسری بو اصلاحات علیه دار كورونمشلر ده اولنرك اهمیت یوقدی . بوتون علمییه وضعیتی مدركدی . بو دركیه نه دن سقوط ایتمش اولدقلرینك اسبابی ده بك اعلا كورویورلردی . ایلک اصلاحات ، مجلس مصالح طلبه طرفدن قلمه آلتان (۱۳۲۶) تاریخی نظامنامه ایله باشلامشدی . بو تاریخه قدر مدرسه قوانین غیر مکتوبه ایله اداره اولئوردی . مدرسه ده مدت تحصیل ، شرائط دخول نظر دقتسه آلتامشدی . هر مدرس ایستدیكي قدر اوقودور ، اون ایکی سنه ، اون بش سنه اوقوتدقن صكره بر اجازت ویرردی . طلبه نك مدرسه یه كیره بیلیمسی ایچین معین برشی یوقدی . ایسترسه سكزیاشنده كایر ، آلتمش سكزیاشنه قدر مدرسه ده اوطور ایلیردی . اوفق سنده كلنلر بالطبع اقریاسندن بر خواجه افندیك جناح حمایه سنه التجا ایدرك حفظه چالیشیر ، درسه باشلاردی .

۱۳۲۶ نظامنامه سیله مدت تحصیل و شرائط دخول تثبیت ایدلدی مدت تحصیلك اون ایکی سنه اولدینی و بر مکتب شهادتنامه سی احراز ویا بودرجه ده اهلیتی اولدینی بالامتحنان اثبات ایتمه مش اولانلرك مدرسه یه قبول ایدیله میه جك لری تصریح اولوندی ؛ کتابلر دكیشدیریلررك مهم درسلر علاوه ایدلدی . حدیث و تفسیر درسلی ایله برابر طبیعیات ، ، ریاضیات ، هیئت ، تاریخ و جغرافیا درسلی ده رسمی پروگراملرینه ادخال اولوندی . هر سنه صنف امتحانلری اجرا ایدیله باشلانیلدی . علمییه مسلكنه منسوب اولان هر فرد تشکیلات جدیددن چوق ممنون ایدیلر .

صافلامق ضرورتندہ قالدہ۔ استثنای برطرفہ برافیکز، بوکونکی مزاج وادیات، چیرکین بر «بہنامہ جیلک» صنعتی اولشدر.

بو صنعتک نہ رسمی، نەدہ یازسی قارٹہ نشاط ویرمک ایچون دکدر، روح ایله هیچ بر نسبتی یوقدر. بو صنعت، انسانک غلیظ و بیعی ذوقلری اویاندیرارق تجارت ایتک اصولیدر.

مطبوعاتده تمیز براسم برافان و بروقتدیری مزاحله مشغول آرقداشلرمدن برینه بو نوع نشریاتک تہلککسندن بحث ایتدم. بکا شو سؤالی صورتی: «فرانسهده چیقان مجموعہلری کورمہ یورمیسکز؟ حق آلمانیاہ بیلہ وار...» — فقط هیچ بر فرانسیز عالمسندہ، و بر فرانسیز کنج قیزینک اندہ او مجموعہلردن برینه تصادف ایتک ممکنیدی؟

— بو نصیحتی عالملرہ ویریکز. اولر چوققلری مزاقہ ایتلرلرہ، قصور بزمی در؟

قصور استانبول مدعی، عمومیسنک، تورک عالمسندہ و تورک محررلرینک در. اولک ایچین ہر اوچی وظیفہ دعوت ایتک ایستہ یورز.

بہنامہ مزاج و ادبیاتک بالخاصہ تلقین ایتدیکی فکر، «عالمہ وناموس» دشمنلیدی. بو مزاج و ادبیاتده رسمی کوردیککیز واسمنی ایشدییککیز ہر زوجہ زانیہدر و ہر زوج بوینوزلو تصور اولونور. ہبسی کنج اولان عالمہ قادیلردن ہر برینک مطلقا بر قاج عاشق واردر. عاشق، قادینک کوزل صابی، کوزل کوزی و کوزل برونی کی، اونی تماملایان بر شیردر. صادق قوجہ بر آواناق تپی اولدینی کی، صادق قادینہ، اودہ قالمش اختیار قیز نوعندن، کولونج و آجیقلی بر مخلوقدر. بوادیات و مزاحده کنج قیز صفوق، تمیز باکرہ روحی مجھولدر.

بوادیات و مزاج، پارسک عمومخانہ مجموعہلری تقلید ایدر. مان بوتون رسم و یازیلری او نوع نشریاتدن استنساخ ایدلشدر.

کچن قیش بک اوغلنہ بر فرانسیز تیارو ہیٹی ایله بر فرانسیز اوپرہ قی کلدی، یوایی قومیانیا استانبول خلقتہ عینی زنا و بوینوز ادبیاتک نمونہلری کوستردیلر. سالون تہالاشدینی زمانلر اعلانلرک باشنہ: «بو اوپون کنج قیزلرہ ممنوعدر» سرلوحہسی قونوردی، بونک سبی دہازیاہ کنج قیزمشترسی تدارک ایتکدی. بوتون سنلر بک اوغلندہ کی صحنلر و استانبولده انتشار ایدن بر قسم مزاج غزتوریلہ آجیق رومانلر، ذاتاً ضغفہ اوغرایان، سفالت سبیلہ سندہلین، اسکی حیات ایله یکی حیات آردہ سندہ برانتقال بحرانی یکیرن تورک عالمسندہ بو وخیم تردی تلقین ایتدی. شوو بو بطور زدہ کی نشریاتک محیط اوزرندہ کی تأثیرینی درحال اولچمک ممکن دکدر. بوکون اکرام ایله دیکلن فکرلر، یواش یواش، هوای نسیمی یی اشباع حالہ کتیر و یارین الک فضیلتی کیمسہلر ایچون بیلہ طبیعی تلقی اولونور. مملکتده ادبیات و فکر حرکتی تمامیلہ دورمشدر، منقد یوقدر، عالمہ مراقبہسی یوقدر، مکتب تربیتہسی یوقدر. بویله قورقونج بر آنارشی ایچندہ مضر و تہلککی اولدیندہ اتفاق ایتدی کیمز ہرہانکی بر جریانہ قارشی، ہر تورکک بر مجادلہ وظیفہسی اولق لازم کلیر. صافی تجارت حرصی آنجق تورک ملتک فضیلت و یاسقوطلی ایله علاقہدار اولمایان اجنبی بازارکانلر بسلہ بیلیرلر.

ہیمزک آیری آیری وظیفہلریز واردر. بالذات بو نشریاتی ایش ایدین محررلر، جمعیتہ ضرر ویردکلرینی دوشونمیلدرلر. بابار و آنال، عالمہ مقدساتی تہزیل ایدن بو نشریاتک عظیم ضررندن خبردار اولمیلدرلر. مدعی عمومی بک ایسہ باشقہ ایشلرہ فضلہ مشغول اولدینی ظن ایدیورز. واقعا حریت مطبوعاتہ قارشی حکومت مداخلہسندہ شدتلہ علیندہ یز. زیرا حکومت مأمورلرینی، قاج سندہر تجربہ ایتک. کوچک بر صلاحیت بخش ایتدی کیمز مأمورک، بو تقیدسز سرستیسنی نرہہ قدر کوتورہ جکینی تخمین ایدہ بیلیرز. خایر، بونی ایستہ یورز. تہلککناک اوکنہ کچمک ایچون محرر آرقداشلر مزلک، عالمہ رئیسلرینک و استانبول مدعی، عمومیسنک تیغظ و دقتلری کافیدر! — فالخ رفتی»

مدرسہ لیلرک یکانہ قباحق ترقیات عصر بہ بیکانہ قالمق و اونی یستہ مہمک دکلی ایدی؟ ایستہ بوندن صکرہ اولردہ بر ترقیات و تجدداتی قبول ایتمش، اولردہ احتیاجات عصریہ یی آکلامش دیگر آرقداشلریلہ برلکدہ بو بولک یولجیسی اولدق لرینی اعلان ایتشلردی.

بنامہ علیہ بوندن صوکرہ، ایکیدہ بردہ تکرار ایدیلوب دوران مدرسہ لیلر برشی بیلمز. مدرسہده نصرینصردن باشقہ برشی اوقونماز. ایجاب عصرہ تطابق و احتیاجی تأمین ایتدین بو مؤسسہلر نافع بر شکلہ صوقولمیلدر... کی نقرات ایشیدیلہ جکدی. زواللی و تمیز قلبی مدرسہ لیلر! هیچ آکلاہ مامشلردی کہ: مدرسہده عصرک ایجاباتہ کورہ مکمل بر تحصیل و تربیہ کورمہلری دہ کندیلری ایچون آتیا دہا بویوک بر قصور تشکیل ایدہ جک و بو یوزدن موجودیتلرینہ ختام ویریلہ جکدر. بالطبع بونی خاطرلرینہ بیلہ کتیر، مزاردی. فقط امکان عالمندہ یاشادیغمیزی اونی تماملی یز.

تشکیلاتدن اول ہر طلبہ خواجہ سنی کندیسنی اختیار و بکندیکی خواجہ نک درسہ دوام ایدردی.

بنامہ علیہ خواجہ، طلبہ نک نظرندہ معاشلی بر مأمورہ، بر اجیردکل؛ مشفق بر مربی، بابا مقامنہ قائم حقیقی ویکانہ بر معلم ایدی. طلبہ ایله خواجہ آردہ سندہ کی رابطہ، بابا — اولاد رابطہ سندن دہا قوی ایدی. بونک ایچین درکہ خواجہ سندن آریلان طلبہ بہ بک نادر تصادف ایدیلردی. خواجہ نک رضاسنی آلمدقہ طلبہ باشقہ بریرہ کیتمزدی، حق طشرہدن استانبولہ کلہ جکلر بیلہ ہمہ حال خواجہ سندک رضاسنی آلیر و اوندن صکرہ کلیرلردی. بو تربیہ نک آناری مدرسہ طلبہ سندہ حالا باقیدر. طلبہ خواجہ سندہ قارشی بک بویوک حرمت بسلر. ۱۳۳۶ نظامنامہ سیلہ باشلایان یکی تشکیلات کیتدکچہ تکامل ایدیور، احتیاجہ کورہ بعض تبدلات وقوعہ کلیرلردی. نہایت ۱۸ ایلول ۱۳۳۰ تاریخی نظامنامہ ایله اساسلی و عصری بر تشکیلات وجودہ کتیریلدی.

اجتماعی موقوف

آجیو بازی و آجیو رسم تجارتی

اقتشام غزتہ سندہ نشر اولونان شو باش مقالہ یی اہمیتہ مبنی عیناً نقل ایدیورز:

«باب عالی جادہ سندہ ہر یکدکچہ بو موضوع خاطر مہ کلیر، یازمتی ایستہ یورم، — بر قاج دوستی دہا رنجیدہ ایتکدن باشقہ نہیہ یارار؟» سؤالی الی طوتیور. فقط شوراسی محقق، کہ بعض مزاج غزتہ لرنده و بر طاقم ادبی نشریاتہ «آجیق یازی» و «جیپلاق رسم» عراق، رذالت درجہ سنی چوقدن آشدی. کچن کون قاضی کوی واپورندہ صاتین آلدینم بر مزاج غزتہ سندک ابلک صحیفہ سندہ کی رسمی، یانمدہ او طوران یاشلی باشلی برارککدن